

Laiškai
LIETUVIAMS

Stebuklingasis Marijos paveikslas Žemaičių Kalvarijoje
Šventė liepos 2 d.

1951 m.

Liepos (July) mėn.

Vol. 2, No. 7

BRANGUS LIETUVI!

Prašome paskaityti ir išgirsti šį Vokietijoje pasilikusių brolių šauksmą, siunčiamą po platųjį pasaulį išblaškytiems, bet dvasia ir vieningumu stipriems lietuviams.

Praėjusių metų viduryje, perdavus tremtinius vokiečių globon, buvo uždaryta didžioji dalis mūsų tautinių mokyklų. Tik po atkaklios kovos pavyko kai kur dar gauti vieną kitą menkai apmokamą mokytojo etatą ir tai tik su sąlyga, kad būtų pakankamas mokinių skaičius. Toji sąlyga tačiau nelengvai išpildoma, nes mūsų žmonės gyvena mažomis grupėmis išblaškyti tarp kitų tautybių tremtinių arba privačiai tarp vokiečių. O lietuviukų Vokietijoje šiuo metu turime dar arti 3000! Tik nepilni 400 lanko lietuviškas mokyklas, o kiti priversti ieškoti šviesos vokiečių mokyklose, kuriose, kaip seniau, taip ir dabar, dar mokoma, kad kryžiuočiai buvę Lietuvos kultūrintojai ir geradariai... Tose mokyklose mūsų vaikų nutaimitas vyksta pasibaisėtiniu tempu. Jau po pusės metų 7—9 metų vaikas pradeda skaičiuoti tik vokiškai, po kito pusmečio jis pradės jau ir galvoti ir kalbėti tik vokiškai. Tūkstančiai Maž. Lietuvos lietuvių vaikų jau gerokai pamiršę savo gimtąją kalbą. Jau ir lietuviai tėvai priversti su savo vaikais kalbėti vokiškai.

Kyla tat klausimas: nejaugi tik tam gelbėjo lietuvės motinos savo kūdikius, bėgdamos per fronto linijas, besislapstydamos nuo bombų, kad dabar atiduotų juos svetimiesiems?

Ar gi tam vargo lietuviai mokytojai skurdžiose tremties mokyklose, kad dabar kita sėkla būtų sėjama? Ar gi tam dabar lemiamą kovą kovoja Lietuvos partizanai, kad laisvės valandai atėjus, susilauktų sugrižtančių lietuviškai kalbėti nebemokančių tremtinių?...

Ne, mes negalime, mes neturime teisės lengva sąžine numoti ranka į šį reikalą! Už jaunosios kartos išlikimą atsakome prieš tautą visi, nežiūrint kur mus likimas būtų nubloškęs.

Vokietijos lietuvių bendruomenės vadovybė deda ir dės visas pastangas, kad lietuvių vaikus mokyti lietuviai mokytojai lietuviškose mokyklose.

Be visos eilės privačių vargo mokyklėlių esame pasiryžę išlaikyti vienintelę visame pasaulyje tikrai lietuvišką

VASARIO 16 GIMNAZIJA Diepholze.

Galime pasidžiaugti, kad iš visų Vokietijoje esančių tremtinių tik vieni lietuviai pajėgė lig šiol gimnaziją išlaikyti. Kitų gimnazijos jau turėjo užsidaryti. Bet tai įvyko tik todėl, kad mes akiai pasitikėjome viso pasaulio lietuvių vienybe ir susipratimu. Mes tvirtai tikime, kad nebūsime palikti vieni be paramos. O toji parama reikalinga išlaikyti gimnazijos mokinių bendrabučiu, kur turės būti maitinama ir išlaikoma 150—200 mokinių, reikės nors po nedaug sušelpinti gimnazijoje ir kitose mokyklose dirbančius mokytojus, reikės nemaža išleisti mokslo vadovėliams, rašomai ai medžiagai ir kitiems dalykams.

Šiuo metu gimnazijoje turime virš 100 mokinių, kurių arti pusės — Maž. Lietuvos lietuvių jaunuomenė. Džiugu yra matyti, kaip veikia nyksta skirtingumai tarp jaunimo, kaip veikia prisimenama gimtoji kalba, kurią tūli, eilę metų belankydami vokiškas mokyklas, buvo bepamiršta. Ir taip auga tėvynei Lietuvai naujas gražus atžalynas, kurs, atėjus laikui, stos į vietą audrų išverstųjų ažuolų...

Mes kviečiame, brangus Lietuvi, atei mums į talką ir leisk įrašyti savo vardą į Vasario 16 gimnazijos ir vargo mokyklų rė-

LETTERS TO LITHUANIANS. Published monthly by The Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Yearly subscription one dollar. Single copy 10 cents.

Entered as second-class matter at the Post Office at Chicago, 111. Additional office of mailing in Putnam, Conn. LAIŠKAI LIETUVIAMS leidžiami Tėvų Jėzuitų kas mėnesį. Redaguoja T. Juozas Vaišnys, S. J. Administratorius Petras Kleinotas, S. J. Redakcijos ir Administracijos adresas: 5541 S. Paulina St., Chicago 36, Illinois. Telefonas: HEmllock 4-1677. Metinės prenumeratos kaina 1 doleris. Atskiras numeris 10 centų.

mėjų knygas — tą tikrąjį dokumentą ir įrodymą mūsų bendro darbo, pastangų ir kovos už Lietuvą ir lietuvi. Net ir mažiausia Tavo auka stiprins mus ekonominiai ir moraliai.

Pagelbėk, sese — brolau Lietuvi, išlaikyti nenutautusią mūsų jaunuomenę, kad mūsų tėvynėje belaukianti močiutė, kad iš Sibiro ar Kazachstano tyrų sugrįžęs brolis kankinys, kad už laisvę ir ateinančių kartų ateitį bekovojaš partizanas nepasmerktų mūsų, iš svetur sugrįžusių, kad jaunuomenę praradom, kad pinigų smulkaus pasigailėjom tuo metu, kai jie ten kraują ir gyvybę aukojo.

Perduok šį mūsų šauksmą kitiems, dvasia dar nemirusiems tautiečiams. Vieningai remkite mus, kurie, nepaisydami artėjančios pasaulio audros, tarytum, besitraukiančios armijos ariergardas, su narsiom ir atkakliom širdim liekame čia, pasiryžę dirbti ir kovoti, kol Nemuno ir Neries pakrantėse suskambės laisvės varpas...

Adresai siųsti aukoms:

1. U.S.A. ir Kanadoje. Swiss Bank Corporation, 15 Nassau St., New York 5, N. Y. for account of Swiss Bank Corporation,

Zuerich, in favor of Mr. Pranas Zunde, Lithuanian National Committee, Bad Salzflun. Arba: BALF, 105 Grand St., Brooklyn 11, N. Y.

2. Anglijoje. Lithuanian Association in Gr. Britain, b3 Holland Park, London W. 11.

3. Argentinoje. Argentinos Lietuvių Balsas, Avenida Boedo 737, Buenos Aires, Argentina.

4. Australijoje. Australijos Lietuvis, 35 Cator St. West Hindmarsb, Adelaide S. A. Australija.

PLB Vokietijos Krašto Valdyba

ATSIŪSTOS PAMINĖTI KNYGOS

1. S. Sužiedėlis. *Jėzaus Nukryžiuotojo Seserų Kongregacija*. 25-ritį metų sukakčiai paminėti. 1950 m. Brorkton, Mass.
2. Nello Vian. *Šv. Antanas Paduvietis*. Išvertė Antanas Vaičiulaitis. Tėvų Pranciškonų leidinys, 1951 m.
3. Juozas Kruminas. *Naktis viršum širdies*. Gabija, 1950 m.
4. Kan. Dr. P. Aleksa. *Marijos žodis Fatimoje*. Liet. Kat. Spaudos Dr-jos leidinys, 1951 m.

ŽVAIGŽDĖ MIGLOSE

SOFIJA PIPIRAITĖ

*Kai naktį tamsiausiaja, naktį miglotą
Žvaigždė sužibės – ir viltis mums atgyja.
Virš riedančių tankų, virš trenksmo armotų
Sužibėk, sužibėki, Marija.*

*Jautri tu be galo, labai gailėstinga.
O žemėj vien ašaros, kraujo upeliai.
Ir kerštu mums lyja, neapykanta sninga,
Ir tako surast nebe galim.*

*Ir tu juk, o Motin, stovėjai po kryžium,
Iš skausmo alpai: “O sūnau, o sūneli...”
Taip daugel išėjo, taip daugel negrįžo...
O širdį taip gelia, taip gelia...*

*Tau savąjį skausmą padėsiu po kojų,
Ir viltį padėsiu, lyg palaužtą leliją.
O spindėk, o žibėk, o nušviesk mums rytojų,
O tyliausioji žvaigžde, Marija.*

PASAKA APIE GARNĮ

Daugelis mūsų tikrai prisimena, kaip mamytė sakydavo, kad garnys atnešė broliuką ar sesutę.

— Bet, mamyte, — klausia vaikas, — iš kur garnys gavo šitą vaikutį?

— Garnys, bežvejudamas, bevarliaudamas, rado pelkėse vaikutį, jį atidavė pribuvėjai, o ta jį atnešė mums.

Vaikas tiki, nes mamytė taip sako. Bet kažin kaip ilgai jis bus garnio pasaka patenkintas? Kas bus tas, kurs tą garnio istoriją sugriaus vaiko galvutėje? Gal tai bus pati mamytė, kuri, vaikui jau kiek paūgėjęs, prie tinkamos progos pati pasakys, kaip vaikai atsiranda pasaulyje ir kaip jis pats atsirado. O gal tai bus tėvelis, gal vyresnieji broliai ir sesutės, gal tarnaitė, o gal tie draugai ir draugės, su kuriais jis žaidžia kieme ar gatvėje.

Nėra abejonės, kad seniau lytiniai dalykai buvo gvildinami kitaip, negu dabar, sakyčiau, su didesne pagarba. Pažiūros buvo tokios, kad netikdavo kalbėti, diskutuoti viešai apie lytinius dalykus. Taip pat ir santykiai su priešingos lyties asmenimis buvo kitoki. Tėvai ir auklėtojai neleisdavo kad mokiniai "flirtuotų" su mergaitėmis, kad draugautų, tėvams nežinant. Galėtų kilti klausimas, ar tokiu būdu pasisekdavo atitraukti jaunos žmones nuo "užginto vaisiaus". Be abejo, visais laikais būta moralškai pakrikusios jaunuomenės, bet vis dėlto pasitaikydavo ir labai skaisčių jaunuolių. Kas daugiau pažįsta mūsų šventąją Lietuvą, žino, kiek daug jaunų žmonių ateidavo į kunigų seminarias, į vyrų ir moterų vienuolynus, kurių nekaltybė buvo nepaliesta. Manau, kad drąsiai galima tvirtinti, jog Lietuvoje didelis skaičius jaunuolių ateidavo iki pat moterystės, neturėję santykių su kitos lyties asmenimis nei su savo būsimu vyru ar būsimą žmona.

Manyčiau, kad pirmoj eilėj reikia už tai padėkoti pamaldžiai lietuvei motinai ir santūriam tėvui, kurie savo pavyzdžiu saugodavo vaikus nuo papiktinimo. Po jų nuopelnas tenka kunigams, per pamokslus ir klausykoje mokiusiems, raginusiems ir skatindavusiems jaunos bei suaugusius. Žinoma, klaidų pasitaikydavo, bet niekas jų nedailindavo, nuodėmę laikydavo nuodėme, ir atgaila būdavo tikra, nuoširdi. Didelis nuopelnas priklauso ir Lietuvos valdžiai, kuri savo mokyklose ir kitose įstaigose, bendrai kalbant, stengėsi išlaikyti krikščionišką moralę. Taip visiems drauge veikiant, Lietuvoje buvo gana aukštas morališkumas ir skaidri aplinka. Jaunas Lietuvos pilietis savaime įaugdavo į tą sveiką ir taurią aplinką.

Kartą, man esant mažame studentų būrelyje, viena studentė prisipažino, kad ji savo gyvenime dar nė karto nėra pasibučiavusi su berniuku. Kita proga paminėjau šį faktą, kalbėdamas studentėms ir pasakiau, kad tai yra labai gražus pamokantis įvykis. Bet studentės nustebusios man sakė: "Tėve, ar tai yra koks nepaprastas įvykis? Tarp mūsų yra daug tokių". Man toks jų pasakymas padarė labai gražų išpūdį. Pamačiau, kad vis dėlto yra stiprios valios ir aukštos dvasinės kultūros jaunimo. Šis jaunimas rūpindavosi tobulybe ir savo sielos reikalais. Taip, tai būdavo gintaro ir vaidilučių šalyje!

Pasaka apie garnį Lietuvoje buvo labai paplitusi. Kaip tie jauni žmonės paskui sužinodavo tikruosius biologinius procesus, sunku žinoti, kol neturėsime statistinių duomenų. Atrodo, kad daug vaikų sužinodavo apie kitą lytį, apie moterystės gyvenimą jų pačių šeimoje, būdami kartu su broliukais ir sesutėmis, matydami, kaip motina maitina vaikus, o taip pat ir stebėdami gyvulių

gyvenimą. Kaimo gyvenimas duodavo daug progų pasisemti žinių, nesukeliant vaikuose nesveiko smalsumo.

Miesto vaikai daugiau šias žinias gauna iš knygų, žurnalų, kinematografų, meno muziejų ir savo draugų. Koks būdavo nuošimtis vaikų, kurie šitas žinias semdavosi iš kitų vaikų mokykloje ar gatvėje ir kiek moralinių pavojų su tuo būdavo surišta, sunku pasakyti. Žinoma, niekas nelaukia, kad vaikas tuos biologinius procesus sugebėtų perduoti kitam vaikui kukliu, švelniu, gražiu būdu. Tačiau nereikia manyti, kad visuomet tai įvyksta labai blogu būdu. Liūdniausia yra tada, kai berniukas “mokytojas”, papasakojęs kitam apie lytines funkcijas, pamoko daryti įvairių nuodėmių. Kaip šių blogybių išvengti? Kito kelio nėra, kaip tik jau pirmiau paaiškinti vaikui apie lytines funkcijas, kad jis paskui galėtų pasakyti savo draugui gundytojui: “Nesigirk, tu ne vienas esi gudrus, tu nieko naujo man nepasakysi.”

Kadangi iš Lietuvos gyvenimo dar neturime statistinių davinių, pažvelkime į Amerikos statistikas. Buvo apklausti 2000 kolegijų mokinių nuo 18 iki 25 metų amžiaus. Daviniai yra imti iš Arch. Pediatr. 1950, 67, 19-28. Skaičiai rodo, koks nuošimtis berniukų ar mergaičių gavo žinias iš minimų šaltinių.

Kas pamokė:	a) berniukus, b) mergaites.
Motina	6.6.....28.0
Tėvas	5.5..... 0.0
Motina ir tėvas	9.0..... 4.0
Brolis ir sesuo	8.0..... 7.0
Kiti vaikai	16.0.....15.0
Gydytojas ar dvasiškis	6.0..... 3.0
Mokytojai	10.0..... 11.0
Knygos	31.0..... 27.0
Kiti šaltiniai	1.0..... 5.0

Iš lentelės matyti, kad pirmoje vietoje yra knyga, kuri duoda vaikams pamokymus. Antroje vietoje — draugai, toliau eina motina, mokanti savo dukteris, paskui — mokykla. Iš lentelės nematyti, koks žinių kiekis yra suteikiamas. Atrodo, kad motina pasitenkina, sakydama vaikui, kad jį nešiojo po savo širdimi, paskui penėjo krūtimis. Sunkiau yra išaiškinti tėvo biologinę funkciją. Visai kas kita yra knyga, nes po-

peris “nerausta” — “charta non erubescit”, sakydavo lotynai. Iš kokių knygų vaikai pirmąsias žinias semiasi? Vieni nurodo Enciklopediją, kiti knygą “The Stork Didn’t Bring You”, tretį — “Mercer Boys”, dar kiti — mokslinius žurnalus.

Atrodo, kad Amerikoj vaikai jau iki 10 amžiaus metų sužino visas gyvenimo paslaptis. Šioje šalyje yra įėję į madą jauniems vaikams smulkiai pasakoti apie seksualinius dalykus. Vienoje pradžios mokykloje mokytojai, norėdami sužinoti, kiek vaikai nusimano apie lytinius dalykus, liepė berniukams piešti nuogas mergaites, o mergaitėms berniukus. Kitoj mokykloj vaikams rodė filmą apie lytinį gyvenimą. Filmą buvo pagaminta vienos firmos, kuri plačiai skleidžia kontracertyvines priemones. Viename ir kitame atsitikime išsikišo kardinolas. Pradžioje tie mokytojai nenorėjo nė kalbėti, bet pagrąsinus, kad bus pranešta apie tai Washingtonui, nusileido ir atsiprašė. Kitoje vietoje, tiesa, jau universitete, profesorius viešai paskaitos metu pasakė, kad kiekvienas turi turėti ir tikrai turi lytinius santykius. Tai buvo pasakyta, kunigams ir vienuolėms girdint. Dvasinė vyriausybė uždraudė kunigams ir vienuolėms registruotis tame universitete.

1929 m. K. Davis knygoje “Factors of the Sex Life of 2200 Women” sako, kad virš 7% moterų jau prieš vestuves turėjo lytinius santykius. 1938 m. Bromley ir Britten rašo, kad iš 772 kolegijos mergaičių jau 25% turėjo lytinius santykius, o iš 592 berniukų kolegijoje 52% jau buvo santykiavę su mergaitėmis. Toliau statistika rodo, kad daugelis berniukų jau “High School” pradeda lytinius santykius, o mergaitės kolegijoje. Dėl ko mergaitės vėliau? Aiškina, kad jos yra daugiau prižiūrimos tėvų, kad dažnai būna atiduodamos į seselių bendrabučius, kur neturi progų susitikti su berniukais. Statistikos iš kareivių gyvenimo yra dar liūdnesnės. Jų apie 80% pripažįsta turėję santykių su mergaitėmis. Tarp negrų statistikos yra dar tamsesnės.

Jeigu statistikos būtų vedamos tik tarp katalikiškų mokyklų vaikų, vaidas, tur būtų, būtų daug geresnis, nors yra skundų, kad ir mūsų katalikai yra gerokai pasidavę lai-

ko dvasiai. Kokia yra šio dorinio nustumimo priežastis? Nemanau, kad taip yra dėl to, jog suaugusieji per ilgai vertė vaikus tikėti į pasaką apie garnį, kad laiku jų nepamokė. Juk matėme, kad šiais laikais to pamokymo netrūksta. Kas kita yra žinijimas ir kas kita dorybė, valios stiprumas, susivaldymas. Jei nori skaisčiai gyventi, turi būti susijungęs su Dievu nuolatine malda ir sakramentais.

J. Venckus, S. J.

Redakcijos prierasas

Taigi, autorius nepagiria tų tėvų, kurie nori nuraminti vaiko smalsumą pasakomis apie gandra. Jis sako, kad vaiką reikia laiku ir tinkamai apšviesti. Bet vien tik apšvietimo nepakanka. Reikia uoliai laikytis Dievo įsakymų ir ieškoti dvasinės stiprybės maldoje bei sakramentuose. Dar būtų

galima pridėti, kad labai naudinga brendimo laikotarpyje berniukams ir mergaitėms turėti kokį nors asmenį, kunigą ar mokytoją, kuriuo pilnai pasitikėtų, išdėstyti jam visas sunkenybes, atvirai pasakytų visus abejojimus ir neaiškumus. Tas asmuo, dvasios vadovas, galėtų apsaugoti jaunuolius nuo daugelio pavojų ir ištraukti juos iš klastingų verpetų.

Lietuvoje vaikai buvo per mažai supažindinami su lytinėmis problemomis. Amerikoje gal per daug ir per anksti apie tai kalbama, bet kas svarbiausia, kalbama netinkamu būdu. Mažai yra rūpinamasi dvasiniu gyvenimu, keliamas tik kūno garbinimas. Dėl to taip yra paplitęs nedorumas ir ištvirkavimas. Prieš keletą mėnesių buvome paskelbę šiuo klausimu anketą. Kun. Mažutis jau yra gavęs daug atsakymų. Netrukus galėsime supažindinti skaitytojus su tų atsakymų įvairiu ir įdomiu turiniu.

DAUGIAU ATSAKYMŲ CHRIZUI

Atsargiai skaitykite šiuos atsakymus! Nors juos atiduodu spaudai, bet tai dar nereikia, kad sutikčiau su kiekviena mintimi. Tik noriu, kad paaiškėtų šių dienų žmonių pažiūros į taip svarbius šeimos gyvenimo klausimus. Vėlesniuose laiškuose ne tik bus atsakymas ponui Chrizui, bet pagnarinsime ir čia atspausdintus atsakymus krikščioniškosios dorovės šviesoje. O dabar štai dar du įdomūs ir reikšmingi laišakai iš mielųjų skaitytojų.

Kunigas Jonas

Vedęs šeimos tėvas:

“Atrodo, kad žmona kažkodėl nebuvo įtraukta nei į kultūrinį, nei į visuomeninį gyvenimą nei į materialinį darbą. O gal dėl didelio liuksuso jai net namų apyvokos užsiėmimai buvo kuriam laikui nuimti. Toks dykiniavimas pastumia net ir gerą žmogų bodėtis, neapkęsti monotoniškos kasdienybės ir ieškoti vėjavaiškių užsiėmimų ir jais vėliau žavėtis. Tai galima pataisyti, duodant jai jos pačios priimtą naują gyvenimo planą.

Ir didžiausią meilę visada ir be išimčių

atšaldo nepasitikėjimas. Chrizo, atrodo, žaista su ugnimi, ypač jei žmona buvo tikrai išsiūrėjusi į kitą vyriškį. Dabar atgauti jos pasitikėjimą jau neįmanoma, nes sukurti toje pačioje širdyje antrą kartą ugnelę, reikia, kad išorinės aplinkybės vyrą jai padarytų vėl nepakeičiamą. Tai be galo sunku, jei ji jau pastebėjo, kad taip jai geriau: mažiau susensta ir išlaiko daugiau žavumo.

Jei žmona savo galvosena, savo padėtimi ir visu kuo yra žymiai pranašesnė už vyrą, tai ji, neturėdama kūrybinio užsiėmimo, vis tiek jį kada nors paniekins.

Peršasi išvada: tegul Chrizas gyvena su ja, per daug jos nepersekiodamas, nes ji nebuvo jam bloga, nei nemetė jo ilgesnės ligos metu”.

“Chrizo žmona” aiškinasi

Atrodo, kad viena “L. L.” skaitytoja turėjo labai panašių pergyvenimų su savo vyru, kaip p. Chrizas su savo žmona. Ji, matyt, įsitikino, kad jos vyras kreipėsi į kun. Joną, prašydamas patarimo ir todėl nori Chrizui paaiškinti, kodėl ji šiandien

yra tokia, o ne kitokia. Bet galime nuoširdžiai paliudyti, kad čia pasirašiusi "Chrizo žmona" nėra jo žmona. Jos laišką dedame tik dėl to, kad jis yra labai būdingas mūsų laikams ir išduoda daugelio moterų galvosena. Tiek p. Chrizas, tiek kiti ras jame įsidėmėtinų minčių.

"Chrizai!

Tavo laišką skaičiau. Jis primena man labiau kaltinimo akta, negu išpažintį, nes išpažintis yra veidrodis, kuriame matome savo blogumus, o ne svetimus. Tu sakaisi esąs be galo geras ir prieš Dievą teišus, nes esi įvykdęs visus savo prie altoriaus duotus pažadus. Tik aš viena esanti bloga, ir tau ir Dievui sulaužiusi savo priesaiką.

"Laimingos šeimos visos panašios, bet kiekviena nelaiminga turi savo atskirą kelią" (L. Tolstojus). Aš nenorėčiau teisintis. Noriu tik pravesti tave tuo keliu, kuriu ašėjau ir iš kurio mūsų šeimos gyvenimas iškrypo į šunkelius. Jeiėjome prie altoriaus, tai esame tikintieji. Bet tikėjimas nėra tik pripažinimas Dievo buvimo, o taip pat ir pripažinimas Jo įsakymų, kuriuos mes turime vykdyti. Yra pasakyta "mylėsi savo artimą, kaip pats save". Tad ištarę, kad mylėsime vienas kitą, davėme priesaiką, jog tą įsakymą vykdysime savo tarpe labiau, negu tarp kitų žmonių.

Mesėjome prie altoriaus ne vien tik prisiekti, bet ir priimti moterystės sakramento, kuris uždeda ir pareigas. Pareigas būti tėvais ir būsimąją kartą auginti taip, kad ji patiktų Dievui. Vadinasi, mes savo vaikus turim mokyti pažinti Dievą. Jį mylėti ir vykdyti Jo įsakymus. Sakydamas, kad aš laužiau prie altoriaus duotą priesaiką, tu nė žodeliu neužsimeni šitų pareigų, o mini tik savo aklą ir nežabotą meilę, kuri tau atrodo esanti svarbiausias moterystės tikslas ir apie kurios buvimą aš sužinojau tik po mūsų rankų surišimo.

Mums susipažinus, tu sakei, jog džiaugiesi sutikęs mane. Sakei kad mes vienas kitą pilnai suprantame, kad mūsų sielos papildė viena kita ir todėl mes galime drąsiai susijungti. Tu džiaugeisi, kad aš esanti nekaltai ir naivi, kaip vaikas. Tuos žodžius tardamas, tu turėjai žinoti, kas nėra naivumas. Ruošdamasis šeimos gyvenimui, tu

nepraskleidei geležinės uždangos nuo savo aklosios meilės, bet mane iš karto pastatei prieš ją. Ar tu mane mylėjai? Juk aš, mylėdama vaiką, nepastatau jo ant žemės ir nesakau: "dabar eik!" Aš jam padėdu kilnoti kojytes iki išmoksta vienas vaikštinti...

Taip, tu pildai pažadus ir man uždirbi duoną. Bet ar nėra pasakyta, jog "ne viena duona žmogus gyvena"? Ir tu tai užmiršai. Tu dirbai visas dienas, o aš visad namie viena, nes mano pažįstami visad tave erzina. O kai bandydavau pasikalbėti, pasidailinti savo džiaugsmiais ir rūpesčiais, tada būdavai visada pavargęs ir neturėjai laiko klausytis niekų...

Kai aš pajutau savyje naują gyvybę, kaip laukiau tos minutės, kada tau galėsiu pasakyti, jog ir tu esi tėvas, nes maniau, kad bus ir tau didžiausias džiaugsmas juo būti, kaip aš džiaugiausi, tapusi motina. Tų man pasakei, kad aš neturinti darbo ir todėl niekus galvojanti, kad tau dabar rūpėsią, kaip išlaidas padengti ir išmaitinti naują burną. Jau tada aš mylėjau savo vaiką ir net savo judesius daboju, kad tik nepakenkčiau jo gyvybei. O tu tada ar atsisakei savo nežabotos aklos meilės?

Ar pameni mūsų vaiko pirmuosius verksmus, kurie man atėmė miego naktis? Tu manęs ne tik nepaguodei, bet dar susierzinęs sakei, kad dingęs tavo poilsis, kad aš įkyrinti savo kvailomis kalbomis, o vaikas savo verksmu. Tada aš nutariau, kad mes nebegalime turėti daugiau vaikų, nes tu nesijauti ir nemoki būti tėvas. Dievas žinojo, ką darąs, kai davė moterims gimdymo skausmus. Be blogo nepažinsi gero, o be skausmo — džiaugsmo. Tad, gal būt, ir tie skausmai yra duoti tam, kad motinos meilė vaikui būtų didesnė už tėvo. Dėl tos motinos meilės aš atsisakiau kito vaiko. Paaukojau vieną, kad kitas turėtų motiną.

Tu sakai, kad tavo meilė akla ir nežabota. O juk Dievas davė tau akis, kad matytum, davė įsakymus, kad savo palinkimus žabotum. Tu su savo akla ir nežabojama meile pasidarei pragarą ir prisipažįsti priešę paskutinę ribą ir nebežinas, kas gali įvykti. Tai ir yra bloga. Jei esi geras tėvas ir myli savo vaiką, tai paruošk jį gyvenimui, kad nebūtų aklas ir mokėtų save pa-

IEŠKANT SUŽIEDUOTINIO

Gerbiamas Kunige,

Baigiau gimnaziją. Maniau, kad būsiu laiminga, pasibaigs visi mano vargai, bet matau, kad jie dabar tik prasidėjo. Kai sėdėjau mokyklos suole, vienintelė mano baimė buvo, kad neišsuktų atsakinėti pamokos nepasiruošusios, kad negaučiau blogo pažymio. Kartais, tiesa, tekdavo šiek tiek pasukti galvą, kur eisiu šeštadienio vakarą, kuria suknele vilktis, kad būčiau gražesnė. Tai ir visos mano gimnazistiškos problemos. Bet dabar... Stoviu prieš ateitį, stoviu

kryžkelėj ir nežinau, kur pasukti. Lyg tas paukščiukas, išrėpliojęs iš lizdelio, tupiu ant vėjo blaškomos šakos ir nežinau, kur skristi. Net nežinau, ar jau mano sparniu-

žaboti. Ar tu tai darai? Tu sakai, kad vaikas lanko katalikišką mokyklą ir ta jį išmokyšianti pažinti Dievą. Bet kas išmoks vaiką laikyti Dievo įsakymus, žabojant save? Mokykla to vaikui neduos. Tai yra ilgas, lėtas, įkyrus tėvų darbas. Čia ir nebėra, kas tai darytų, nes man atrodo, kad tai yra tavo pareiga”.

(Toliau per porą puslapių ji primena Chrizui, kaip ir kur jis apsileidžias vaiko auklėjime. Tie puslapiai bus panaudoti vėliau, rašant vaikų auklėjimo klausimais. Kun. Jonas.).

“Vien dėl to, kad tu nejunti tėvo pareigų, nebudi dėl savo vaiko sielos auklėjimo, aš nenoriu turėti daugiau vaikų, nors mes juos galėtume puikiai išlaikyti. “Ne ta yra motina, kuri pagimdė, bet ta, kuri užaugino”, sako priežodis. Aš esu bejėgė viena užauginti tokį vaiką, kokį auginti prisiekiau, priimdama moterystės sakramentą. Būtų dar daug kas pasakyti, bet ką padės? Geriau prašyk kunigą pamokyti tave, kaip pažaboti savo aklą meilę, kaip atlikti tėvo pareigas, kad nors tas vienas mūsų vaikas būtų laimingas ne tik dabar, bet ir po mirties”.

Tavo žmona

Marijos Nekalto Prasidėjimo seserys: naujokė ir profesė prie apačioj — seselių namai

kai pakankamai tvirti, kad galėčiau skristi, gyventi be mamos.

Žinau, kad reikia ryžtis, pagalvoti apie ateitį, ką nors pasirinkti. Suprantu, kad galima daug ką pasirinkti, bet visa tai yra tik priemonės. Mano, kaip ir kiekvienos mergaitės, tikslas yra tik vienas: išsirinkti sužieduotinį. Bet čia ir yra visas sunkumas, nes nežinau, kokį, nežinau, katra iš dviejų. Būdama gimnazijoje, esu draugavusi su vienu kitu berniuku, bet tos draugystės buvo tokios nepastovios, taip dažnai keitėsi. Mano širdis vis ieškojo idealaus sužieduotinio,

lietuviško kryžiaus; arkiv. J. Matulevičius, jų įsteigėjas; Putnam, Conn.

bet jo, deja, nerado.

Atsimenu, kartais man klūpint bažnyčioje prieš altorių ir meldžiantis, Kristus tokiu meiliu, beveik maldaujančiu žvilgsniu žiūrėdavo į mane ir tartum sakydavo: “Dėl ko manęs nesirenki savo sužieduotiniu?” Aš nieko neatsakydavau, tik jusedavau, kad būtų taip gera paaukoti Jam savo gyvenimą. Bet tos minties tuoj nusigąsdavau. Aš — vienuolė?.. Juk mane taip žavėjo šeimos gyvenimas, taip troškau vieną kartą tapti motina...

Baigdama gimnaziją, dalyvavau trijų dienų rekolekcijose. Daug konferencijų daug gražių minčių jų metu girdėjau, bet vienas sakiny, lyg rašyte parašytas pasiliko stovėti man prieš akis: “Ką padės žmogui, jeigu jis ir visą pasaulį laimėtų, o savo sielą pražudytų?” Taip, ką padės?... Ir vėl mano širdyje, lyg iš naujo užgimė toks stiprus noras Kristų pasirinkti savo sužieduotiniu, nes tik Jis vienas yra idealus, tik Jis vienas man gali užtikrinti amžiną laimę.

Perskaičiau ir vieną kitą knygelę apie vienuolinį gyvenimą, galvojau, maščiau, bet galutinai pasiryžti vis negaliu. Didžiausios kliūtys yra dvi. Viena — reikės atsisakyti motinystės, antra — reikės atsisakyti gal ir lietuviybės, nes lietuviškų vienuolynų čia Amerikoje yra tiek maža, o ir tie patys, kurie yra, kažin ar ilgai išliks lietuviški. Matau, kaip lietuviybė vis labiau nyksta ir nyksta visose mūsų įstaigose ir organizacijose. Žinau, kad atsispirti tai svetimai bangai yra sunku. O kad taip būtų Lietuvoje! Tada bent šios antrosios kliūtis neturėčiau.

Šiandien ilgai apie tai galvojau, bet matau, kad šio klausimo savo jėgomis neišsprėsiu, todėl rašau Jums, prašydama patarimo.

Jus gerbianti ir laukianti skubaus atsakymo

Danutė

Mieloji Danute,

Pirmiausia sveikinu Tave, sėkmingai baigusią gimnaziją. Taip, dabar prieš Tave atsiveria naujas gyvenimas, rimtesnis ir sunkesnis. Bet užtikrinu, kad jis Tavęs nepablokš, laimę tikrai rasi, nes jos ieškai ne lengvapėdiškai, bet visai rimtai ir apgalvo-

tai. Mielai atsakysiu į Tavo klausimą ir nuoširdžiai patarsiu, ką turi daryti, kad rastum laimę ir nugalėtum tas dvi kliūtis.

Dvejopa motinystė

Taip, būti motina yra kiekvienos kilnios mergaitės didžiausias troškimas, kiekvienos moters pagrindinis tikslas. Bet būti motina galima dvejopu būdu: natūraliu ir dvasiniu. Leiskime šiuo klausimu kalbėti pačioms moterims. Pacituosiu vieną kitą sakinį iš Marijos Pečkauskaitės "Mergaitės Kelio", kur yra kalbama apie motinystę.

"Moteris yra sutverta būti motina. Nesupraskite šių žodžių klaidingai. Jie nereikia, kad moteris, kuri neturi vaikų, neatlika savo pašaukimo pareigų. Visai ne. Būti motina galima ne tik savo vaikams, bet ir svetimiems, pagaliau ir kiekvienam žmogui, su kuriuo susitinkame gyvenime. Tai bus tada, kai mes tą žmogų motiniškai užjaušime, globosime, rūpinsimės, kuo galėdamos jam padėsime. Tuomet ir neturėdamos vaikų, savo pareigas geriau atliksime už tas, kurios, tiesa, yra motinos, bet neturi motiniško švelnumo, meilumo ir troškimo aukotis kitiems" (54 - 55 pusl.).

Tai yra visai teisinga. Būti gera motina neužtenka tik pagimdyti kūdikį, reikia jį ir išauklėti. Yra daug svarbiau ir kilniau pagimdyti kūdikį ne šiam žemiškam, trumpam gyvenimui, bet amžinam, kuriame nebus mirties. Toki gimdytojai vaikų ir neturi tik dėl to, kad galėtų geriau ir pilniau pasišvęsti ne tik vieno kito vaiko auginimui, bet šitntų ir tūkstančių, jų globai pavestų vaikų auklėjimui, yra dar tikresne prasme tėvai ir motinos. Todėl nenuostabu, jei mes kunigą vadiname tėvu, o vienuolę motina.

Lietuviška salelė jūroje

Nors mūsų krikščioniškoji artimo meilė turi apimti visus žmones, visas tautas ir visas rases, bet pirmiausia turime stengtis padėti tiems, su kuriais esame labiau surišti giminytės ar tautybės ryšiais. Taigi, visai teisingai galvoji, kad mums lietuviams pirmoje vietoje reikia stengtis padėti savo tautiečiams. Užtat ir tos įstaigos, kurios ruošia Lietuvai ar po pasaulį išsiblaškiusiems mūsų tautiečiams apaštalus, turi būti grynai lietuviškos. Jose kiekvieno ten patekusio lietuvių turi ne silpnėti, bet su-

stiprėti. Žinoma, svetimoje šalyje rasti tokių lietuvių židinių nėra taip lengva. Ilgiau gyvenant tarp svetimųjų, yra be galo sunku išlaikyti nesusilpnėjusią savo tautybę.

Todėl nereikia tuojau pikta valia apkalinti tų įstaigų ir tų organizacijų, kuriose, kaip esi minėjusi savo laiške, lietuvių yra labai sunykusi. Dažniausiai prie to prieinama pamažu, palaiptai, visai nepastebint. Jei kartais ir atrodo, kad yra net kovojama prieš lietuvių, tai paprastai būna ne iš blogos valios, bet iš nežinojimo, iš ignorancijos. Tačiau tai dar nereikia, kad turime su ta pamažu susidariusia liūdna padėtimi apsiprasti, prie jos prisitaikyti ir, nieko neveikdami, rankas sudėję, sėdėti. Ne! Reikia veikti, aukotis, kovoti. Reikia pašalinti tą ignoranciją, pabudinti apsnūdusią sąžinę, apšviesti jas krikščioniškosios moralės šviesa. Dėl ko kitataučių šovinizmas turėtų nustelbti teisingus ir kilnius mūsų tautiškus jausmus? Tegul tie kitataučiai nuosaikiai myli ir gerbia savo tautybę ir tenekliudoms mylėti ir gerbti savosios. Tada mes ir juos gerbsim, vadindami patriotais, bet ne šovinistais.

Nemanyk, kad dabar visas pasaulis yra lyg šėlstanti jūra, norinti savo bangomis užlieti visa tai, kas Tau yra brangu. Dėkui Dievui, toje jūroje yra ir viena kita salelė, kur galima nuo tų bangų apsisaugoti. Atsakdamas į Tavo klausimą ir norėdamas pašalinti tą baimę dėl antrosios Tavo laiške paminėtos kliūties, priminsiu Nekalto Prasidėjimo Seserų vienuolyną Putname. Kaip žinai, ten yra spausdinami ir "Laiškai Lietuviams", Jeigu skaitytojai dažnai mums rašo, gėrėdamiesi gražiu šio laikraščio išleidimu ir jo pigumu, tai reikia būti dėkingiems ne tik redaktoriams ir leidėjams, bet ir toms seselėms, kurios įdeda visą savo sielą, kad tik šis laikraštėlis, tikėjimo ir lietuvių skleidėjas tarp mūsų tautiečių, būtų kuo tobulesnis ir gražesnis.

Neseniai teko jas aplankyti. Nustebau. Po tiek metų pasijutau vėl Lietuvoje! Tur būt, nei pirmiau Lietuvoje nebuvo kuriame nors vienuolyne lietuviškesnės dvasios, kaip čia. Vaikščiodamas puikiomis jų parko alėjomis, galvojau, kad šios seselės yra tikros šių laikų vaidilutės, saugojančios ir kurs-

tančios religinę ir tautinę ugnį, kurią dažnai stengiasi užgesinti ir išdraskyti dvidešimtojo amžiaus kryžiuočiai, lygiai taip, kaip anais senovės laikais, kai, prisidengę tikėjimo platintojų skraiste, vargino ir niokojo mūsų šalį, išplėsdami jos tautinę laisvę ir drauge užkirdami kelią krikščionybės plitimui.

“Bet ar ilgai jos tokios lietuviškos pasiliks”, galvojau, “ar ir šios jaukios salelės kada nors neužlies ta svetima banga?” Taip galvodamas, pamačiau sode besidarbuojančių naujokių būrelį. Priėjau. Užkalbinau. Jos beveik visos yra tremtinės. Viena kita seselė yra čia gimusi, bet su ja kalbėdamas, neatskirsi, ar ji yra vietinė ar tremtinė. Visos kalba tobulai lietuviškai. Taigi, norint galima... Apsidžiaugiau ir supratau, kad ta svetimoji banga dar joms yra nepavojinga. Bent savo širdyje sušukau “valio”!

Įsitikinau, kad seselių lietuviškumas daug priklauso ir nuo kapeliono. Jos yra laimingos, kad savo kapelionu turi taurų lietuvį, uolųjį kun. St. Ylą, kuris, taip kaip ir Brocktono Nukryžiuotojo Jėzaus seselių kapelionas kun. J. Švagždys, visomis jėgo-

mis stengiasi išlaikyti kiekvienos seselės širdyje Dievo ir Tėvynės meilės ugnį. Garbė ir šiems dviems mūsų tautos apaštalam! Turime dėliautis, kad dar ne visi esame išsigimę, ne visi apsnūde, dar yra mūsų tautiečių, ištikimų savo kilniems idealams.

Tad, mieloji Danute, manau, kad į Tavo klausimą jau atsakiau. Nenoriu Tavęs versiti. Rinkis pašaukimą visiškai laisvai. Bet jeigu supranti, kad būtų tikrai gražu ir kilnu savo sužieduotiniu išsirinkti Kristų, jei nori ateityje būti naudinga mūsų vargšei Lietuvai, rinkis be baimės šį kilnų pašaukimą. Galėsi būti motina ne vieno kito vaiko, bet šimtų jaunuolių, kurie mūsų atsikėlusioje Tėvynėje arba įvairiuose kituose pasaulio kampeliuose bus reikalingi Tavo globos ir Tavo motiniškos lietuviškos širdies. Toje minėtoje lietuviybės salelėje Tavo širdis tikrai išliks lietuviška. Paprašyk Dievo palaimos ir be baimės kreipkis į Motiną Vyresniąją (R. F. D. 2, Putnam, Connecticut).

Atsiminsiu Tave prie altoriaus

Juozas Vaišnys, S. J.

JIS BUVO GERIAUSIAS TĖVAS

Tai atsitiko Romoje prieš keletą metų. Buvo pats pavakarys. Saulė jau blėso, kaip paskutinės anglys krosnyje. Aš sėdėjau po milžinišku eukaliptu prie mažo išblukusios geltonos spalvos staliuko.

— Du puodelius kavos, — paprašiau partarnautojo.

— Signore, ar jūs laukiate svečio?

— Ir dar kokio, — nusijuokiau.

— Tai gal geriau atnešiu kavą, kai jūsų svečias atvyks?

— Jis jau ateina, — parodžiau ranka į kitą aikštės pusę.

Pro Portą Pia Vartus išlindo vyro figūra. Vyras buvo stambus, o jo rankos — kaip didelės valtys irklai — judino visą kūną ir stūmė į priekį. Vienoje rankoje jis nešėsi skrybėlę, kuri prieš dešimtį metų galėjo būti mėlynos spalvos, o šiandien atro-

dė, kaip chameleonas: žiūrint, prie kokios spalvos ją pridėsi. Aš stebėjau jį einantį sunkiu, bet drašiu žingsniu. Laikas nuo laiko jo kairys bato užkulnis užkliūdavo už dešinės kelnių klesnės. Tada jis automatiškai atsisukdavo į užpakalį, o tik paskiau mesdavo akis į dešinę kelnių klešnę ir nusišypsodavo, lyg sakydamas: “Dar ne”. Priėjęs prie eilės po eukaliptais sustatytų staliukų, jis pradėjo dairytis. Aš pakėliau ranką ir pradėjau mojuoti. Ranka, matyt, užkliuvo už jo akių, nes jis vėl nusišypsavo — šį kartą visu veidu — kaip vaikas, gavęs pinigų ledams nusipirkti. Prisiartinęs prie mano staliuko, dribo į kėdę, kaip paleistas bulvių maišas. Net kėdė suspiegė. Jis judino rankoje skrybėlę galvodamas, kur ją padėti. Skrybėlė atrodė, kaip vaivorykštės juosta purvinoje baloje. Tik išblukusios

geltonos staliuko spalvos joje trūko. Po keliolikos sekundžių jis atsargiai padėjo ją ant žemės.

— Na, kas naujo? — paklausė jis. Dar karšta. Grįžtu iš Colosseo. Dar turėsiu eiti į Pantheon. Primink man, kai bus devynios valandos. Žinai, negaliu praleisti dienos, nenuėjęs į abi vietas. Juk tai seniausi Romos pastatai. Du tūkstančiai metų įrašyti jų sienose ir žemėje. Kiek veidų jos matė, kiek paslapčių sugėrė. Ir kiek kraujo?... Žinai, man baisiai patinka kraujas. Ypač kūdikio kraujas. Toks šviežias, karštas ir gavus. Svaiginantis, sakyčiau.

Aš nusišypsojau. Kai mes susitikdavome, paprastai, jis kalbėdavo.

— Na, tai kas naujo? — jis vėl paklausė.

— Nieko, — atsakiau abejingai. Baigiu rašyti straipsnį apie motiną.

Jo veidas susiraukė.

— Kodėl apie motiną? Ar negalima rasti rimtesnės temos? Žinoma, — jis staiga atslūgo — priklausau, ką pats nori rašyti apie motiną. Motina. — Jis ciaptelėjo lūpomis. — Koks žodis. Ir kokia tragedija.

— Liūdnas šypsnyks nuskrido jo veidu. — Žinai, kai ateina Motinos Diena, kai skaitau tas marias skystų žodžių, keliančių į aukštą dangų motinos dorybes, tarsi ji neturėtų jokių ydų, man pasidaro šlykštu. Taip, šlykštu. — Jis aplaižė savo sausas lūpas. — Kas man motina? Ką aš jai skolin gas?

— Gyvybę, — pasakiau ramiai, žiūrėdamas į besiraitantį cigaretės dūmą.

— Gyvybę? — jis pašoko. Pats nebūk juokingas. Tai pati natūraliausia motinos funkcija. Kitaip ji nebūtų motina.

— Bet ar to neužtenka būti motina?

— Žinoma, kad neužtenka. Mes norime ir laukiame ko nors pozityvaus. Vaikus gimdyti dar ne viskas. Tai tik pati pradžia. Juk visa gyvoji gamta gimdo. Bet motinos žudo vaikus. Taip, žudo. Dar vakar skaičiau. Viena statistika sako, kad kiekvienais metais visame pasaulyje nužudoma apie 50.000.000 kūdikių. Kas juos žudo? Motinos. Motinos arba jų priprašytos bobutės ir šundaktariai. O šiandien ir diplomuoti chirurgoi, kuriems pinigai svarbiau negu

mažo ir dar svetimo kūdikio gyvybę. Įsivaizduok motiną, mokančią pinigus už savo kūdikio nužudymą.

— Tai yra išimtys, — ištariau atsidusdamas.

— Pats ši vakarą kalbi visiškai juokingai. Ar gali priimti taisyklę, turinčią 50.000.000 išimčių? Mes jau per daug dažnai, kaip papūgos, kaip garsiakalbiai, kartojame žodžius, nesigilindami į jų prasmę.

— Bet pats nepaneigsi, kad yra šimtai milijonų motinų, kurios yra dieviškos meilės išsikūnijimas žemėje.

— Dieviškos meilės išsikūnijimas! — jis sušnypštė. Geriau pastudijuok tikrą gyvenimą. Kitaip tavo rašinys bus tik fikcija. Štai, kur aš gyvenu Piazza del Fiume, tuose namuose gyvena ir italė motina, kuri nuolat mirkčiojasi ir šnibždasi su svetimu vyru. Kai jos kūdikis pradeda rėkti, ji, mėtųdamasi įvairiais nemoteriškais žodžiais, lekia pas kūdikį, uždrožia jam per dugnelį ir vėl tęsia nebaigtą pokalbį.

— Aš turėjau galvoje motinišką instinktą.

— Kas iš to instinkto, jei jo nepaisoma Paimkime kitą gyvenimo sferą, sakykime, vaikų auklėjimą. Kiek motinos sugadina vaikų! Kartais jų ir Dievas nebepataiso. Paimkime religijos problemą, — jo mintis skrido, kaip peteliškė nuo vieno vystančio žiedo prie kito — kokių nesąmonių mes prisiklausome iš motinos burnos. Kokią nevykusią Dievo sąvoką sugeria mūsų vaikiškas protas. O kur etinis pasaulis...

— Bet nestatykime motinai reikalavimų, taikomų kunigui ir...

— Aš dar nepabaigiau, — jis pertraukė mane. Mūsų tikėjimas tampa perkrautas prietarais, perdėjimais ir iškraipymais. Pati dorinė sąvoka? Kokia ji plokščia ir nepilna. Paskiau. Kas pasidaro iš motinų, kai jų sūnus veda ar dukra išteka? — Jis vėl metėsi į naują temą. — Ar ne tikros raganos jos tampa savo žentams ir marčioms? Arba, vaikelį, jei tu nebūsi kunigas, tu nebe mūsų sūnus!

— Tai būdavo žiloje senovėje, — numojau ranka.

— Ką reiškia "būdavo"? Mielas bičiuli, yra, tebėra.

Atrodė, kad staiga jame prasiveržęs ugniakalnis rimo. Jis giliai alsavo. Nežinau, ar iš nuovargio ar iš susijaudinimo. Jo veidas buvo įraudęs. O gal tik vakaro purpurinė saulė jo veide švytėjo?

— Tu pasakei eilę labai naujų minčių, — kalbėjau iš lėto, pabrėždamas žodį “naujų”.

— Staiga jo veidas atgijo. — Bet aš nedrįščiau manyti, kad tu visa šita taikytum savo motinai.

Jo veidas susiraukė, lyg skausmingų konvulsijų sutrauktas.

— Būk malonus ir neprimink man motinos, — jis metė žodžius, žiūrėdamas į žemę. Paskiau jis pažvelgė man tiesiai į akis, lyg gailėdamasis pasakytų žodžių, ir pradėjo kalbėti labai švelniai ir labai lėtai.

— Aš nežinau, kas tai yra, bet kai kas nors man sumini motiną, mane, tarsi, šiurpas nukrečia. Man atrodo, kad aš pradėtu sapnuoti baisų sapną. Aš retai teprisime nu savo motiną. Vengiu prisiminti. Bet nelieskime tamsios praeities... Visa, ką aš turiu ir kas esu, — jo visas veidas nušvito ir akys degė iki šiol nematyta šviesa — priklauso mano tėvui. Ir... Dievui, — jis pridėjo. Staiga jis atsisėdo tiesiai ir sunėrė rankas po riebuliu smakru, alkūnes pasidėdamas ant staliuko. Atrodė, kad jis sekė elektrinius autobusus, švilpiančius Via Nomentana. Bet jo akys žiūrėjo į praeitį.

— Aš nuolat prisimenu savo tėvą. Nors aš nesu pamaldus, bet nėra vakaro, kad nesukalbėčiau Tėve Mūsų ir Sveika Marija jo intencija. Nežinau, ar jis dar gyvas? Gal apledėjusias egles kerta Šiauriniame Sibire? Dievas žino. Užtenka man prisiminti tėvas, ir visa praeitis atgyja prieš mano akis, kaip stebuklingas vasaros rytas. Žodžiai “tėvas” ir “laimė” mano žodyne yra sinonimai. Atsimenu vieną kartą, kai aš buvau kokių šešerių metų — motina tą dieną žydams skalbė baltinius — buvo vasaros pavakarys — užrakintas kambaryje, atsi-klaupęs ant kėdės pro langą sekiau gatvę. Staiga pamačiau iš darbo pareinantį tėvą. Mano širdis pradėjo dainuoti iš džiaugsmo. Jis atrakino duris, paėmė mane į rankas ir iškėlė aukštai, kad aš vos galva lubų nesiekiau. Paskui mane stipriai pabučiavo ir tarė: “Sūnau, eisime žvejoti. Tu, tur būt, la-

bai alkanas?” Nuėjome prie upės. Tėvas žvejojė keliomis meškerėmis, o aš — sena šakute rankoje — po akmenimis kilbukų ieškojau. Ach, tai buvo laikas! Kažkaip man pasitaikė nuklysti prie gilesnio vandens. Gal pataikiau į vandens duobę? Pradėjau skęsti. O vanduo buvo sraunus!.. Atvėriau akis tik ant kranto. Atsimenu tėvo laime žydingą veidą. “Sūnau”, — jis man tarė, — “kitąsyk šauk visa burna, o svarbiausia, žiūrėk, kur koją dedi. Tau nevalia nuskęsti: tavęs laukia ilgas ir didelis gyvenimas”.

Jis vėl sustojo, bet tik momentui.

— Vieną kartą aš supykau ant kito berniuko, primušiau jį ir partrenkiau ant žemės. Jis nešaukė, tik verkė. Aš apsisukau ir pradėjau bėgti į namų pusę. Žiūriu, mano tėvas ateina. Jis stipriai paėmė mane už rankos ir vedėsi su savim tolyn gatve. Po kiek laiko jis man tarė: “Sūnau, tu turi vikrų ir stiprų kūną. Stenkis kitus pakelti nuo žemės, bet ne pargriauti. Aš atsiprašysiu to berniuko. Ir tu būk geras jo atsiprašyti”. Mes ėjome toliau. Priėjome prie kino. Nežinau, ar jis tyčia norėjo vesti mane į kiną ar tik proga pasitaikė. Aš niekada neužmiršiu tos nuotaikos, išpūdžio ir tos filmos. Filmą sukosi apie laimingos šeimos laimingą gyvenimą, kur tėvas buvo šeimos saulė ir gyvybė, o motina — jo ištikima draugė ir palydovė. Jau buvo tamsu, kai mes ėjome namo per nutilusį parką. Jis vėl paėmė mane už rankos, paskiau savo ranką uždėjo ant mano peties. Aš jaučiausi, kaip didelis vyras.

— Sūnau, kaip tu manai, ar lengviau griauti ar statyti?

— Griauti, — atšoviau.

— O dabar pasakyk man, kas geriau ir vyriškiau: statyti ar griauti?

— Man atrodo, kad statyti, — aš filosofavau.

— Teisingai pasakei. Užtat nebūk žiaurus ir piktas, nes tai reiškia griauti.

Visi kaimynai pažino mano tėvą ir sveikino. Atrodė, kad jiems garbė pažinti mano tėvą. Net kaimynų maži vaikai, pamatę jį, tekini bėgdavo pas jį. Visi apylinkės šunys laižydavo jo kojas ir rankas. Jis niekada nepraeidavo pro mažą verkiantį vaiką, jo

neužkalbinęs ir nepaglostęs. Niekada elgetos tuščio nepaleisdavo. Jis visada būdavo linksmas namuose ir su kitais žmonėmis. Kur jis pasirodydavo, ten jis tapdavo dėmesio centras. Kai aš buvau jau gerokai paūgėjęs, jis man dažnai sakydavo: “Nenuliūdink ir neprisiek kito savo vargu ir liūdesiu. Neapsunkink kitų savo paslaptimis. Nėpyk ant kitų, jei jie išduoda tavo paslaptį. Jei tu neištveri, kitiems savo paslapties nepasakęs, kaip gali pykti ant jų, jei ir jie neištveria; Pyk ant savęs”. Man tėvas būdavo labai griežtas. Nedaug pinigų jis man teduodavo. Aš pats turėdavau prosyti savo kelnes. Jis negalėdavo pakęsti, jei mano batai būdavo nešvarūs ar plaukai nerūpestingai sušukuoti. Kiek kartų aš turėdavau pertvarkyti savo knygų lentynėles. Kai jis dirbdavo, dirbdavo kietai, atidžiai ir meistriškai. Nebuvo tokio dalyko, kurio jis nežinojo ar nemokėjo. Dar ir šiandien aš abejoju, kas geriau virdavo: mano tėvas ar motina? Jis niekada nesijaudino, ką žmonės apie jį galvodavo ar sakydavo. Manęs niekada negirdavo, nors mano gabumai architektūroje buvo neabejotini, bet mokėdavo mane paraginti, padrašinti ir įkvėpti. Tėvas visada kalbėdavo su manim, kaip su sau lygiu. Turėdamas mane nubausti laukdavo, kai jis būdavo visiškai ramus. Ir tada jis kalbėdavo ne plokščiomis frazėmis ar dievobaimingais moralais, bet stengdavosi parodyti mano pasielgimo neteisingumą ir nelogiškumą, manęs neižeišdamas.

Jis sustojo, išsitraukė cigaretę, užsidegė ir, žiūrėdamas į degantį degtuką, tęsė toliau.

— Jis nebuvo praktikuojantis katalikas, bet atidžiai stebėdavo, ar aš lankau bažnyčią ir einu sakramentų. Atsimenu, jis man sakydavo: “Tikėjimas yra didelis ir būtinas dalykas, bet aš turiu idealą, kuris man atstoja tikėjimą. Tą dieną, kurią grius mano idealas, aš eisiu ieškoti šviesos ir jėgos tikėjime”, Taip ir buvo. Po eilės metų atėjo keletas savaitių. Mano tėvas buvo, lyg nesavas. Viena naktį šviesa ilgai degė jo kambaryje. Per ilgai. Kitą dieną jis man prisipažino: “Sūnau, dabar mano metas laikyti žodį. Aš nesu buvęs išpažinties 40 metų. Nežinau, ar net jėzuitas mane išrišti galės”. Jis nuėjo išpažinties pas vyskupą. Kai mes atsisveikinom, man išvažiuojant

studijų į Romą, ore jau kvepėjo parakas ir plaukė grėsmės debesys — jis man tarė: “Niekada nepamiršk seno tėvo žodžių: lengviau griauti, negu statyti, bet geriau statyti, negu griauti. Niekada negriauk, neturėdamas ko statyti.

— Aš turiu suprojektavęs savo tėvui paminklą. Kai būsiu turtingas, — jis metė žvilgsnį į savo sudėvėtą skrybėlę ant žemės, — aš pastatysiu paminklą — (jo veidas degė, kaip vidudienio saulė) — ir savo ranka iškalsiu žodžius:

JIS BUVO GERIAUSIAS TĖVAS
IS VISŲ TĖVŲ.

...

Eidamas namo, aš pasukau į Villa Borghese. Didžiuliai medžiai ošė nuostabioje gilaus vakaro tyloje. Ir kur tik ašėjau tą vakarą, iš visų pusių į mano ausis veržėsi tie paprasti ir stebuklingi žodžiai: Jis buvo geriausias tėvas iš visų tėvų.

Judas Vėtra

“L. L.” platinimo vajuje dalyvavo kelios dešimtys asmenų. Ypatingai pabaigoje buvo smarkiai lenktyniuojama dėl pirmųjų vietų. Štai rezultatai:

I-oji dovana — \$150 teko Juozui Jonikui iš Čikagos, surinkusiam 229 skaitytojus;

II-oji dovana — \$100 — E. Pauliukonienei iš Worcester, Mass., surinkusiai 170 skaitytojų;

III-oji dovana — \$50 — Vytautui Aušrotui iš Toronto (Kanada), surinkusiam 114 skaitytojų.

Laimėtojus sveikiname. Esame nuoširdžiai dėkingi ir visiems kitiems, prisidėjusiems prie šios talkos. Kiti, daugiau išplatinsieji, gaus dovanų knygomis. Plačiau apie visus platintojus parašysime kitame numeryje.

DU MARGI LAIŠKELIAI

KU-KLUX KLAN'Ų BALTOS KAUKĖS

Mielas Drauge, aš jau senokai renčiau parašyti Jums porą žodžių apie Ku-Klux Klan. Jūs, tur būt, būsite neseniai skaitę spaudoje apie kelių asmenų pastangas — berods, Filadelfijoje — surikiuoti labai išsklydusias Ku-Klux Klan'ų eiles ir sustiprinti jas naujomis jėgomis. Ar šios pastangos atneš norimų vaisių, parodys ateitis. Atrodo, kad Ku-Klux Klan'ą teks palikti istorijos puslapiuose, nebent galimas juodosios ir baltosios rasės interesų susikryžavimas Amerikoje užpils naujos alyvos ant senos ugnies.

Ku-Klux Klan — slapta organizacija — įsisteigė Pulaski, Tenn., apie 1865 metus. Pirmieji šios organizacijos tikslai buvo, palyginti, nekalti. Vis dėlto, vėliau organizacijos veidas visiškai pasikeitė. Po Laisvių Įstatymo — sulyginančio visus Amerikos gyventojus — paskelbimo Jungtinių Valstybių pietuose atsirado visa eilė naujų ir, gal būt, nepramatytų problemų. Tūkstančiai negrų išėjo iš vergijos ir — pagal naują Laisvės Deklaraciją — tapo laisvais ir pilnateisiais piliečiais. Deja, daugelis politikų ir gobšių prekybininkų pasijuto pašaukti išnaudoti staiga susidariusią ir labai dėkingą padėtį ir prilaikyti negrų veržimąsi į socialinio gyvenimo laisvę. Ku-Klux Klan pasiryžo prižiūrėti negrus, kontroliuoti jų ekonominį ir socialinį gyvenimą ir bausti išsišokėlius ir prasižengėlius. Labai daug žiaurių ir nelegalių darbų buvo atlikta Ku-Klux Klan'ų vardu.

Pirmasis Ku-Klux Klan'ų susirinkimas nutarė išrinkti Didįjį Ciklopą arba prezidentą; Didįjį Turką arba maršalą; Didįjį Išdininką ir du Liktorius. Buvo paskirtas tam tikras narių skaičius, sudaręs gvardiją vidaus ir išorės saugumui palaikyti. Kiekvienas narys turėjo įsigyti baltą kaukę, aukštą ir smailu galu kepurę — sūrmaišio

pavidalo — ir ilgą apsiaustą, uždengiantį visą kūną. Aukšta, smaila kepurė turėjo paaukštinti žmogaus ūgį ir visam pavidalui suteikti panašumą į šmėklą. Kiekvienas narys turėjo švilpuką, kuriuo — pagal slaptą Morzės abėcėlę — susisiekdavo su kitu nariu. Labai greitu laiku Ku-Klux Klan išaugo į labai didelę ir labai galingą organizaciją — Imperiją Imperijoje — ir jos nutarimai būdavo įstatymas visiems krašto ar apylinkės gyventojams. Didysis Ku-Klux Klan'ų suvažiavimas 1867 metais Nashville, Tenn., nutarė sucentralizuoti visą veikimą ir išrinkti naujus vadus visai organizacijai. Tokiu būdu atsirado Didysis Vizyris, valdęs nematomąją Imperiją su dešimčia Genijų. Jo valdžia buvo tikrai diktatoriška. Didysis Drakonas su aštuoniomis Hydromis valdė vieną nematomos Imperijos provinciją ir tt.

Minėtasis Nashville susirinkimas paskelbė deklaraciją, kurioje sakoma, kad Ku-Klux Klan'as pripažįsta Jungtinių Valstybių Konstituciją ir visus įstatymus; stengiasi padėti silpniems, bejėgiams ir neteisingsiškai apkaltintiems; pasiryžta saugoti Jungtines Valstybes nuo bet kokių svetimų įtakų ir žiūrėti, kad Jungtinių Valstybių įstatymai būtų visų vykdomi. Šita deklaracija nusako tikslus labai bendrais bruožais ir atveria vartus į sauvaliavimą. Nenuostabu, kad šita organizacija atliko nesuskaitomą eilę smurto darbų prieš negrus ir su likvidavo daugelį atsisakiusių pasiduoti jos įtakai ir reikalavimams. Baltos kaukės paslėpė ne tik veidus, bet ir smurtininkų pavardes. Teroras, brutalumas ir kartuvės lydėjo kruviną Ku-Klux Klan'ų kelią. Apie 1871 metus Amerikos prezidento Grant'ų proklamacija uždarė Ku-Klux Klan'ą. Šimtai žmonių buvo suimta. 1916 metais Ku-Klux Klan'as vėl atgijo, o 1926 metais jau turėjo apie 2000 vietinių skyrių. Šiandien

— be labai retų išimčių — Ku-Klux Klan'o nebesigirdi.

Katalikams šios organizacijos veikimo būdai ir priemonės nėra priimtinos ir joje dalyvauti draudžiama. Neseniai buvo pasirodęs filmas, vardu "A Storm Warning", duodęs labai gyvą ir išpūdingą paveikslą apie Ku-Klux Klan'o organizaciją ir veiklą.

KADA SUSILPNĖJO ŽMOGAUS VALIA?

Brangus Bičiuli, Tavo klausimas man buvo labai įdomus, nors ne visai lengvas atsakyti. Žinau, kad nebūsi patenkintas, jei aš sakysiu, kad mes vėl susidūrėme su tikėjimo paslaptimi. Žinoma, paslapčių nėra ko gėdytis. Juk religija be paslapčių — tiek savo kilme, tiek paskirtimi — būtų grynai žemiškas dalykas.

Pirmiausia Tu mini gimtąją nuodėmę ir jos įtaką į visą žmogų, o ypač jo valią. Sakai, kad po gimtosios nuodėmės žmogaus valia nusilpo. Ir Bažnyčios Susirinkimų dokumentai mums pabrėžia, kad gimtoji nuodėmė aptemdė žmogaus protą ir susilpnino valią. Aš manyčiau, kad čia pat tektų atkreipti dėmesį į nuodėmės blogį ir jos paralyžuojančią galią. Kada žmogus tolinasi nuo šviesos šaltinio, matomumas mažėja. Kada žmogus tolinasi nuo Dievo ir nuo gėrio, įtaka silpnėja. Bet kodėl žmogus tolinasi nuo Dievo ir nuo gėrio, jei jis buvo sutvertas Dievui. Kodėl? Ar pirmasis žmogus turėjo tobulą Dievo idėją? Ne. Tiesa, tiek jo protas tiek valia viršijo šiandienio žmogaus valios ir proto pajėgumą. Bet pirmasis žmogus galėjo būti gundomas. Jis turėjo laisvą valią, įgalinančią žmogų apsispręsti gėrio ar blogio sąskaitom. Juk ir pirmasis žmogus, nors gyvendamas rojuje ir ypatingame Dievo artume, buvo bandymo laikotarpyje. Jis turėjo įrodyti savo dvasinį subrendimą ir atsakomybę tūkstantinėms ateities kartoms. Ar jis suprato savo padėties rimtumą? Reiktų sakyti, taip. Tai kodėl jis ėmėsi rizikos tokiu pavojingu momentu? Čia, mano nuomone, ir yra žmogaus **laisvos** valios paslaptis.

Įdomu, kad net gundymo metu pirmasis žmogus svarsto ateities galimybes. Būsita kaip dievai, — skamba jo galvoje ir ausyse.

Ar čia blogis pasirodo gėrio rūbuose? Galimas dalykas. Vis dėlto, pirmasis žmogus žinojo, kad jis nusikreipia nuo Dievo. Jei jis būtų turėjęs tobulą Dievo sąvoką, toks nusikreipimas būtų buvęs mažiau galimas. Deja, jis jos neturėjo.

Svarstant gimtosios nuodėmės pasekas, tenka sustoti ties dviem: proto aptemimu ir valios susilpnėjimu. Protas aptemo, kai žmogus atsitolino nuo Dievo, amžino šviesos ir tiesos šaltinio. Valia nusilpnėjo? Ar galima būtų sakyti, kad valia liko tokia pati, tik priešų daugiau atsirado? Juk vienas kareivis gali sėkmingai kautis su kitu. Ar jo jėga susilpnėja, jei jį užpuola dešimtis priešų kareivių? Atrodo, kad ne. Bet jo laimėjimo galimybės sumažėja iki minimumo.

Tu sakai, kad Dievas, žinodamas ateitį, žinojo ir žmogaus tragediją. Vis dėlto, Jis paliko žmogų kapstytis savo tragedijos griuvėsiuose. Aš vėl turiu pakartoti žmogaus laisvos valios, beveik, visagalę jėgą ir jos amžinąją paslaptį. Be laisvos valios laimei sutvertas žmogus būtų kanarėlė auksniam narvelyje. Toks gyvenimas nepatenkintų žmogaus laimės troškimo ir jos dvasinės prigimties, kuri gali pasiekti laimę ir būti tikrai laiminga naudodamasi savo laisvos valios turto ir galia. Iš kitos pusės, žmogus nėra paliktas bevilčiui ir betiksliai grūdimuisi tarp gėrio ir blogio. Kristus — savo mirties kaina — išpirko ir sugražino žmogui visas esmines, anksčiau prarastas gėrybes bei teises ir suteikė jam naujas galimybes ir dieviškas priemones siekti to tikslo, kuris Dievo ranka įrašytas žmogaus nemirtingoje sieloje. Kada už keliasdešimt žemiško gyvenimo metų siūloma amžinas gyvenimas, kada žmogus žino, kur jo tikslas ir koks kelias, kada jis turi sakramentines priemones sustiprinti valią, naujus užiebtį švyturius proto aptemusiame horizonte ir amžiną turi jėgos šaltinį Kristaus Kūne ir Kraujuje, tada nebetenka kalbėti apie žmogaus gyvenimo beprasmiškumą ir susilpnėjusios valios pastangų beviltiškumą. Seni žmonės sako: "Jei gaidys negiedotų, saulė netekėtų". Džiaukimės, kad gaidys gieda kiekvieną rytą.

Linkiu Tau daug gero ir Viešpaties palaimos.

Bruno Markaitis, S. J.